

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
СУМСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РІШЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

26 грудня 2017 року

м. Суми

№ 20

Справа № 02-06/26-2017

**Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції**

Адміністративна колегія Сумського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши подання ВДР від 13.12.2017 № 102 «Про попередні висновки у справі № 02-06/26-2017» (далі – Подання) та матеріали справи,

ВСТАНОВИЛА:

Розпорядженням адміністративної колегії Сумського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 15.11.2017 № 45 розпочато розгляд справи № 02-06/26-2017 за ознаками порушення Ямпільською селищною радою Ямпільського району Сумської області в особі виконавчого комітету Ямпільської селищної ради (місцезнаходження юридичної особи: 41200, Сумська обл., смт. Ямпіль, вул. Шкільна, 4, ідентифікаційний код – 04390222) законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 3 статті 50, частиною першою та абзацом дев'ятим частини другої статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді вчинення антиконкурентних дій органом місцевого самоврядування, що полягає у встановленні не передбаченої законами України заборони та обмеження самостійності підприємств щодо реалізації товарів.

У ході розгляду справи, збору та аналізу доказів встановлено наступне.

Відповідно до частини першої статті 10 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» селищні ради є органами місцевого самоврядування, що представляють відповідні територіальні громади та здійснюють від їх імені та в їх інтересах функції і повноваження місцевого самоврядування, визначені Конституцією України, цим та іншими законами.

Статтею 1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» передбачено, що виконавчі органи рад – це органи, які відповідно до Конституції України та цього Закону створюються сільськими, селищними, міськими, районними в містах (у разі їх створення) радами для здійснення виконавчих функцій і повноважень місцевого самоврядування у межах, визначених цим та іншими законами.

Відповідно до статті 5 Закону України «Про місцеве самоврядування» місцеве самоврядування включає виконавчі органи сільської, селищної, міської ради.

Згідно з частиною 1 статті 16 цього ж Закону органи місцевого самоврядування є юридичними особами і наділяються цим та іншими законами власними повноваженнями, в межах яких діють самостійно і несуть відповідальність за свою діяльність відповідно до закону.

Ямпільська селищна рада Ямпільського району Сумської області є органом місцевого самоврядування та здійснює діяльність на підставі Регламенту роботи Ямпільської селищної ради сьомого скликання, затвердженого рішенням Ямпільської селищної ради від 25.12.2015 «Про утворення виконавчого комітету селищної ради».

Виконавчий комітет Ямпільської селищної ради утворений рішенням Ямпільської селищної ради від 25.12.2015 «Про утворення виконавчого комітету селищної ради», є виконавчим органом Ямпільської селищної ради.

На вимогу голови територіального відділення (лист від 13.10.2017 № 02-10/1833) голова Ямпільської селищної ради листом від 23.10.2017 № 02-12/2545 повідомив тервідділення про створення Ямпільською селищною радою виконавчого комітету, але не надав копій документів, що підтверджують державну реєстрацію Ямпільського виконкому як юридичної особи.

Таким чином, у значенні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» Ямпільська селищна рада Ямпільського району Сумської області в особі виконавчого комітету Ямпільської селищної ради (далі – Ямпільська селищна рада в особі виконкому) є органом місцевого самоврядування.

Згідно з частиною другою статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Частиною третьою статті 24 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» передбачено, що органи місцевого самоврядування та їх посадові особи діють лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією і законами України, та керуються у своїй діяльності Конституцією і законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, а в Автономній Республіці Крим – також нормативно-правовими актами Верховної Ради і Ради міністрів Автономної Республіки Крим, прийнятими у межах їхньої компетенції.

Статтею 4 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено, що одним із основних принципів місцевого самоврядування є законність.

Відносини органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю із суб'єктами господарювання; суб'єктів господарювання з іншими суб'єктами господарювання, із споживачами, іншими юридичними та фізичними особами у зв'язку з економічною конкуренцією регулюються Законом України «Про захист економічної конкуренції» (стаття 2 Закону України «Про захист економічної конкуренції»). Цей Закон застосовується до відносин, які впливають чи можуть вплинути на економічну конкуренцію на території України.

Згідно з приписами частини другої статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» органи місцевого самоврядування зобов'язані сприяти розвитку конкуренції та не вчиняти будь-яких неправомірних дій, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію.

Отже, відповідно до вказаних законодавчих норм, реалізація Ямпільською селищною радою в особі виконкому покладених на неї повноважень має здійснюватись з дотриманням вимог чинного законодавства, у тому числі Закону України «Про захист економічної конкуренції».

За інформацією ТОВ «ТД «Сан Ойл» Ямпільським виконкомом прийняте рішення від 25.10.2016 № 6 «Про заборону торгівлі алкогольними, слабоалкогольними напоями у вечірній та нічний час» (надалі – Рішення від 25.10.2016 № 6).

Рішенням Ямпільського виконкому від 27.06.2017 № 12 «Про розгляд листа генерального директора ТОВ «ГД «САН ОЙЛ» щодо скасування рішення виконкому від 25.10.2016 № 6 «Про заборону торгівлі алкогольними, слабоалкогольними напоями у вечірній та нічний час» до пункту 1 Рішення від 25.10.2016 внесено зміни шляхом виключення із контексту слів «окрім закладів ресторанного господарства».

У зв'язку із наявністю в діях Ямпільського виконкому, які полягають у прийнятті рішення від 25.10.2016 № 6 «Про заборону торгівлі алкогольними, слабоалкогольними напоями у вечірній та нічний час» (із змінами), яким передбачена заборона реалізації алкогольних напоїв у стаціонарних об'єктах торгівлі та малих архітектурних формах з 22.00 години до 10.00 години порушення законодавства про захист економічної конкуренції, яке передбачене пунктом 3 статті 50, частиною першою та абзацом дев'ятим частини другої статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді вчинення антиконкурентних дій органом місцевого самоврядування, що полягає у встановленні не передбаченої законами України заборони та обмеження самостійності підприємств щодо реалізації товарів, адміністративна колегія Сумського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України листом від 10.08.2017 № 01-20/1368 надала Ямпільському виконкому обов'язкові для розгляду рекомендації стосовно скасування заборони та обмеження самостійності підприємств щодо реалізації алкогольних напоїв у стаціонарних об'єктах торгівлі та малих архітектурних формах, окрім закладів ресторанного господарства, з 22.00 години до 10.00 години, передбаченої пунктом 1 Рішення від 25.10.2016 № 6.

У відповідь на зазначені рекомендації голова Ямпільської селищної ради листом від 12.09.2017 № 02-12/2156 повідомив тервідділення, що рішенням Ямпільського виконкому від 27.06.2017 № 12 «Про розгляд листа генерального директора ТОВ «ГД «САН ОЙЛ» щодо скасування рішення виконкому від 25.10.2016 № 6 «Про заборону торгівлі алкогольними, слабоалкогольними напоями у вечірній та нічний час» (далі – Рішення від 27.06.2017 № 12) до пункту 1 Рішення від 25.10.2016 № 6 внесено зміни, шляхом виключення із контексту слів «окрім закладів ресторанного господарства», якими, за твердженням голови Ямпільської селищної ради, було усунуто порушення законодавства про захист економічної конкуренції, а також надав копію рішення Ямпільської селищної ради від 12.09.2017 «Про розгляд рекомендацій адміністративної колегії Сумського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету», яким залишено без змін Рішення від 27.06.2017 № 12.

Тобто, Ямпільський виконком не виконав рекомендації адміністративної колегії Сумського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, надані листом від 10.08.2017 № 01-20/1368, та не припинив дії, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Здійснивши аналіз Рішення від 25.10.2016 № 6 (зі змінами), відділення виявило положення, які призвели до усунення конкуренції на ринку роздрібної торгівлі алкогольними напоями.

Зокрема, у пункті 1 Рішення від 25.10.2016 № 6 (зі змінами) встановлена заборона реалізації алкогольних напоїв у стаціонарних об'єктах торгівлі та малих архітектурних формах з 22.00 год. до 10.00 год. і зобов'язано керівників торгових підприємств дотримуватися цього графіку. Крім цього зазначеним пунктом передбачена необхідність звернути увагу власникам торговельних підприємств на недопустимість продажу алкоголю неповнолітнім.

Основні засади державної політики щодо регулювання, зокрема, роздрібної торгівлі алкогольними напоями, забезпечення їх високої якості та захисту здоров'я громадян, а також посилення боротьби з незаконним виробництвом та обігом алкогольних напоїв і тютюнових виробів на території України визначає Закон України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» від 19.12.1995 № 481/95-ВР (далі – Закон № 481/95-ВР).

Відповідно до статті 15 Закону № 481/95-ВР імпорт, експорт і оптова торгівля алкогольними напоями та тютюновими виробами можуть здійснюватися суб'єктами господарювання всіх форм власності за наявності ліцензій.

Також цією статтею визначено, що роздрібна торгівля алкогольними напоями (крім столових вин) може здійснюватися суб'єктами господарювання всіх форм власності, у тому числі їх виробниками, за наявності у них ліцензій.

Приписами статті 1 Закону № 481/95-ВР визначено, що ліцензія (спеціальний дозвіл) – документ державного зразка, який засвідчує право суб'єкта господарювання на провадження одного із зазначених у цьому Законі видів діяльності протягом визначеного строку.

Відповідно до статті 1 Закону № 481/95-ВР, оптова торгівля – діяльність по придбанню і відповідному перетворенню товарів для наступної їх реалізації суб'єктам господарювання роздрібною торгівлю, іншим суб'єктам господарювання; роздрібна торгівля – діяльність по продажу товарів безпосередньо громадянам та іншим кінцевим споживачам для їх особистого некомерційного використання незалежно від форми розрахунків, у тому числі на розлив у ресторанах, кафе, барах, інших суб'єктах господарювання громадського харчування.

Основні вимоги до роздрібною торгівлі горілкою і лікєро-горілочаними виробами, вином виноградним та плодово-ягідним, коньяком, шампанським, вином ігристим (далі - алкогольні напої) і спрямовані на забезпечення прав споживачів щодо належної якості товару і рівня торговельного обслуговування визначені Правилами роздрібною торгівлі алкогольними напоями, які затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 30.07.1996 № 854 (далі – Правила роздрібною торгівлі).

Відповідно до абзацу другого пункту 1 Правил роздрібною торгівлі, алкогольні напої – продукти, одержані шляхом спиртового бродіння цукровмісних матеріалів або виготовлені на основі харчових спиртів з вмістом спирту етилового понад 1,2 відсотка об'ємних одиниць, які відносяться до товарних груп Гармонізованою системою опису і кодування товарів під кодами 22 04, 22 05, 22 06, 22 08.

Стаття 15-3 Закону № 481/95-ВР встановлює вичерпний перелік обмежень щодо продажу пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, вин столових, а саме, забороняється продаж пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, вин столових, зокрема:

особами, які не досягли 18 років;

особам, які не досягли 18 років;

у приміщеннях та на території навчальних закладів, закладів охорони здоров'я, крім ресторанів, що знаходяться на території санаторіїв;

у приміщеннях спеціалізованих торговельних організацій, що здійснюють торгівлю товарами дитячого асортименту або спортивними товарами, а також у відповідних відділах (секціях) універсальних торговельних організацій;

у закритих спортивних спорудах (крім пива у пластиковій тарі);

з торгових автоматів;

на полицях самообслуговування (крім тютюнових виробів у блоках та алкогольних, слабоалкогольних напоїв, вин столових, пива);

з рук;

у невизначених для цього місцях торгівлі.

Інших обмежень щодо роздрібною торгівлі алкогольними напоями та пивом Законом № 481/95-ВР не передбачено.

Частиною третьою статті 15-3 Закону № 481/95-ВР визначено, що на час проведення масових заходів сільські, селищні та міські ради в межах відповідної адміністративної території можуть заборонити або обмежити продаж пива (крім пива у пластиковій тарі), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, вин столових та куріння тютюнових виробів.

Крім того, підпунктом 4 пункту «б» статті 30 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено, що до відання органів місцевого самоврядування належать делеговані повноваження щодо встановлення за погодженням з власниками зручного для населення режиму роботи розташованих на відповідній території підприємств, установ та організацій сфери обслуговування незалежно від форм власності.

Водночас вказані повноваження стосуються встановлення (лише за погодженням з власником) саме режиму роботи, тобто розподілу робочого часу протягом відповідного календарного періоду (дня, тижня, місяця, року), але не встановлення обмеження на реалізацію певного виду продукції (товарів) у визначений органом місцевого самоврядування проміжок доби.

Отже, орган місцевого самоврядування не має повноважень самостійно встановлювати постійну, не на час проведення масових заходів, заборону продавати алкогольні, слабоалкогольні напої та пива, в тому числі у певні години доби.

Конституційні основи правового господарського порядку в Україні становлять, зокрема: право кожного на підприємницьку діяльність, не заборонену законом, визначення виключно законом правових засад і гарантій підприємництва; забезпечення державою захисту конкуренції у підприємницькій діяльності, недопущення зловживання монополієм становищем на ринку, неправомірного обмеження конкуренції та недобросовісної конкуренції, визначення правил конкуренції та норм антимонопольного регулювання виключно законом; визнання і дія в Україні принципу верховенства права (частина друга статті 5 Господарського кодексу України).

Загальними принципами господарювання в Україні відповідно до статті 6 Господарського кодексу України є:

- забезпечення економічної багатоманітності та рівний захист державою усіх суб'єктів господарювання;
- свобода підприємницької діяльності у межах, визначених законом;
- заборона незаконного втручання органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у господарські відносини;
- заборона незаконного втручання органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у господарські відносини.

Підприємці мають право без обмежень самостійно здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, яку не заборонено законом. Особливості здійснення окремих видів підприємництва встановлюються законодавчими актами (частина перша, друга статті 43 Господарського кодексу України).

Обмеження права суб'єктів господарювання на реалізацію алкогольних та слабоалкогольних напоїв у певний період доби в смт. Ямпіль може поставити їх у нерівні конкурентні умови на ринку реалізації алкогольних та слабоалкогольних напоїв у порівнянні із суб'єктами господарювання, які здійснюють реалізацію зазначених товарів у Ямпільському районі та інших населених пунктах, де таких обмежень немає.

Внаслідок зазначених обмежень споживачі вимушені придбавати алкогольні та слабоалкогольні напої поза територією смт. Ямпіль або через інші канали реалізації, які не передбачають обмежень щодо часу придбання товарів.

Суб'єкти господарювання, які здійснюють реалізацію товарів цілодобово, в тому числі у період з 22.00 год. до 10.00 год., несуть витрати, пов'язані із цілодобовим режимом роботи (заробітна плата на додаткові години роботи, освітлення тощо), які відшкодовуються за рахунок доходу від реалізації товарів, в тому числі алкогольних та слабоалкогольних напоїв у цей період роботи.

Обмеження права суб'єктів господарювання на реалізацію алкогольних та слабоалкогольних напоїв у певний період доби в смт. Ямпіль може призвести до зменшення

обсягів реалізації алкогольних, слабоалкогольних напоїв а також супутніх товарів, а, отже, і до зменшення загального товарообігу та доходу суб'єктів господарювання при незмінному рівні витрат, що може призвести до зниження їх конкурентоздатності.

Крім того, суб'єкти господарювання, які здійснюють реалізацію алкогольних та слабоалкогольних напоїв цілодобово, в тому числі у період з 22.00 год. до 10.00 год., мають конкуренту перевагу у порівнянні із конкурентами, які здійснюють діяльність тільки в денний час, оскільки споживачі, які здійснюють придбання товарів у період з 22.00 год. до 10.00 год. придбають певний обсяг товарів у меншій кількості продавців.

Обмеження права суб'єктів господарювання на реалізацію алкогольних та слабоалкогольних напоїв у певний період доби в смт. Ямпіль може призвести до втрати чесно набутих конкурентних переваг кожним із суб'єктів господарювання, який здійснює реалізацію алкогольних та слабоалкогольних напоїв у період з 22.00 год. до 10.00 год.

Відповідно до частини першої статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», антиконкурентними діями органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю є прийняття будь-яких актів (рішень, наказів, розпоряджень, постанов тощо), надання письмових чи усних вказівок, укладення угод або будь-які інші дії чи бездіяльність органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю (колегіального органу чи посадової особи), які призвели або можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції.

Згідно з абзацом дев'ятим частини другої статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», антиконкурентними діями органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю, зокрема, визнається дія, якою встановлюються не передбачені законами України заборони та обмеження самостійності підприємств, у тому числі щодо придбання чи реалізації товарів, ціноутворення, формування програм діяльності та розвитку, розпорядження прибутком.

Згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції» вчинення антиконкурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

Дії Ямпільської селищної ради в особі виконкому, які полягають у прийнятті рішення від 25.10.2016 № 6 «Про заборону торгівлі алкогольними, слабоалкогольними напоями у вечірній та нічний час» (із змінами), яким передбачена заборона реалізації алкогольних напоїв у стаціонарних об'єктах торгівлі та малих архітектурних формах з 22.00 години до 10.00 години, кваліфікуються як порушення законодавства про захист економічної конкуренції, яке передбачене пунктом 3 статті 50, частиною першою та абзацом дев'ятим частини другої статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді вчинення антиконкурентних дій органом місцевого самоврядування, що полягає у встановленні не передбаченої законами України заборони та обмеження самостійності підприємств щодо реалізації товарів.

Відповідно до пункту 26 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19.04.1994 № 5, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 06.05.1994 за № 90/299 (в редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29.06.1998 № 169-р) (із змінами), Ямпільській селищній раді в особі виконкому та ТОВ «ТД «Сан Ойл» із супровідними листами від 15.12.2017 № 02-06/2188 та від 15.12.2017 № 02-06/2189 надіслано копію Подання з пропозицією надати свої заперечення, міркування чи зауваження щодо висновків, зроблених у Поданні.

У відповідь на Подання Ямпільська селищна рада листом від 26.12.2017 № 02-12/3104 повідомила тервідділення про скасування Рішення від 25.10.2016 № 6 та Рішення від 27.06.2017 № 12, що підтверджується наданою копією рішення Ямпільської селищної ради від 22.12.2017 «Про скасування рішення виконкому від 25.10.2016 року № 6 «Про заборону торгівлі алкогольними, слабоалкогольними напоями у вечірній та нічний час» та рішення виконкому від 27.06.2017 року № 12 «Про розгляд листа генерального директора ТОВ «ТД «САН ОЙЛ» щодо скасування рішення виконкому від 25.10.2016 № 6 «Про заборону торгівні алкогольними, слабоалкогольними напоями у вечірній та нічний час».

На підставі вищезазначеного, керуючись статтями 12, 12¹, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3 та 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 № 32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482 (із змінами), пунктом 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19.04.1994 № 5, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 06.05.1994 за № 90/299 (в редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29.06.1998 № 169-р) (із змінами), адміністративна колегія Сумського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

1. Визнати дії Ямпільської селищної ради Ямпільського району Сумської області в особі виконавчого комітету Ямпільської селищної ради (ідентифікаційний код – 04390222), які полягають у прийнятті рішення від 25.10.2016 № 6 «Про заборону торгівлі алкогольними, слабоалкогольними напоями у вечірній та нічний час» (зі змінами), яким заборонена реалізація алкогольних напоїв у стаціонарних об'єктах торгівлі та малих архітектурних формах з 22.00 години до 10.00 години порушенням, передбаченим пунктом 3 статті 50, частиною першою та абзацом дев'ятим частини другої статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді вчинення антиконкурентних дій органом місцевого самоврядування, що полягає у встановленні не передбаченої законами України заборони та обмеження самостійності підприємств щодо реалізації товарів.

Відповідно до статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рішення може бути оскаржене до господарського суду Сумської області у двомісячний строк з дня його одержання.

Голова адміністративної колегії

Є.М. Касьян

Члени адміністративної колегії

_____ /В.М. Коваленко/

_____ /С.В. Гусак/

Секретар адміністративної колегії

_____ /В.В. Василенко/